

**राज्यातील सर्व महानगरपालिका व नगरपरिषदांमध्ये
प्रभावीपणे संगणकीकरण प्रकल्प राबविणेबाबत.**

**महाराष्ट्र शासन
नगर विकास विभाग**

शासन निर्णय क्रमांक : संगणक २००५/प्र.क्र.०५/नवि-२९

मंत्रालय, मुंबई ४०००३२. दिनांक : ११ नोव्हेंबर, २००५

**वाचा : शासन निर्णय क्र.अविआ-१०२००३/प्र.क्र.२७/०३/
२००३/नवि-४, दिनांक २७/२/२००३.**

प्रस्तावना:

राज्यातील सर्व महानगरपालिका, नगरपरिषदा व नगरपंचायती या नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्थांचे प्रशासन गतिमान व लोकाभिमुख करण्याच्या, त्याचप्रमाणे प्रशासनात पारदर्शकता येण्याच्या दृष्टीने कल्याण-डोंबिवली व नवी मुंबई महानगरपालिकेने विकसित केलेली आज्ञावली तंत्रज्ञान अनुक्रमे नागपूर व उल्हासनगर महानगरपालिकेमध्ये प्रायोगिक तत्वावर लागू करण्याचा शासन निर्णय महानगरपालिकांमध्ये संगणकीकरणाचा दिनांक २७/२/२००३ रोजी निर्गमित करण्यात आलेला होता. सदर आज्ञावली तंत्रज्ञानाचा मूल्यमापन अभ्यास करण्याचे आम यशदाने आय.सी.आय.सी.आय. इन्फोटेक यांचेकडून करून घेतलेले आहे.

०२. कल्याण-डोंबिवली महानगरपालिकेने विकसित केलेल्या आज्ञावली तंत्रज्ञान (ई-गव्हर्नन्स) यशस्वीरित्या कार्यान्वित आहे. या महानगरपालिकेत विकसित केलेल्या आज्ञावलीचा वापर करून नागरी सुविधा केंद्र हे दिनांक १३ जून २००२ पासून सुरू केलेले आहे. या संगणक आज्ञावलीद्वारे नागरिकांना तत्परतेने सुविधा उपलब्ध करून देण्यात येत आहेत. या आज्ञावली मध्ये प्रामुख्याने नागरिकांच्या तक्रारी, टॅक्सबील, पाणीपट्टी, नवीन पाणीजोडणी, मार्केट लायसन्स, जन्म-मृत्यू प्रमाणपत्र इ. सेवा बाबत तत्परतेने कार्यवाही होत असून विशेषतः त्यामुळे महानगरपालिकेच्या मालमत्ता कर व्यवस्थापनामध्ये घडून आलेली सुधारणा त्याचप्रमाणे प्रशासनात आवश्यक असलेले मनुष्यबळ यामध्ये झालेली घट इ. बाबी ठळकपणे दृष्टीपथास येतात. या महानगरपालिकेने ३ वर्षांच्या कालावधीत ७ लाखहून अधिक संगणकीकृत नागरी सेवा पुरविलेली आहे. सदर संगणकीकृत प्रकल्प महानगरपालिकेचे अधिकारी/ कर्मचारी यांच्यामार्फत हवेविषयात येत असून सन २००४ मध्ये महानगरपालिकेच्या उत्पन्नात २५% इतकी वाढ झालेली आहे. महानगरपालिका क्षेत्रातील सर्व प्रभाग कार्यालयांमध्ये नागरी सुविधा केंद्र कार्यान्वित करण्यात आलेली असून सर्व केंद्रे मुख्यालयाशी जोडल्यामुळे Any where service कार्यप्रणालीची अंमलबजावणी होत आहे. या संगणक आज्ञावलीमुळे नागरिकांना यापूर्वी होणारा त्रास कमी झाला असून तत्परतेने सेवा मिळू लागल्या आहेत. कल्याण-डोंबिवली महानगरपालिकेमध्ये विकसित केलेले आज्ञावली तंत्रज्ञान (ई-गव्हर्नन्स) महानगरपालिकेच्या

प्रशासनात गतिमानता, पारदर्शकता व लोकाभिमुख सेवांमध्ये लक्षणीय सुधारणा घडवून आणणारा एक उत्कृष्ट नमुना आहे.

०३. कल्याण-डोंबिवली महानगरपालिकेत राबविण्यात येत असलेल्या संगणक आज्ञावलीस भारत सरकारकडून Recognition Award मिळालेले आहे. जागतिक पातळीवर देखील या आज्ञावलीची निवड करण्यात आलेली असून राष्ट्रीय पातळीवर अनेक पुरस्कार प्राप्त झालेले आहेत व अनेक राज्यांनीही या आज्ञावलीस विशेष पसंती दिलेली आहे.

०४. अन्य राज्यांच्या तुलनेत महाराष्ट्र राज्य संगणकीकरणाच्या स्पर्धेमध्ये मागे राहू नये यासाठी विशेषत्वाने पावले उचलणे अत्यावश्यक बाब ठरलेली आहे. नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्थांचे प्रशासन हे लोकाभिमुख करण्यासाठी, नागरिकांच्या तक्रार/मानहानी व त्यावर उपाययोजना म्हणून तत्परतेने सेवा सुविधा उपलब्ध करून देऊन प्रशासनामध्ये गतिमानता आणून शासनाची प्रतिमा उंचावण्यासाठी संगणकीकरण कार्यक्रम हाती घेणे काळाची गरज ठरलेली आहे.

राज्यातील सर्व नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या माहिती संकलन व व्यवस्थापनामध्ये एकसूत्रीपणा आणण्याचे शासनाचे धोरण असल्यामुळे एकत्रितरित्या संगणक प्रकल्प राबविणे आवश्यक आहे.

०५. वरील सर्व बाबी विचारता घेता, कल्याण-डोंबिवली महानगरपालिकेने विकसित केलेली आज्ञावली तंत्रज्ञानाची राज्यातील सर्व महानगरपालिका, नगरपरिषदा व नगरपंचायतीमध्ये पुनरावृत्ती करणेची बाब शासनाच्या विचारधीन होती. त्याअनुषंगाने सर्व बाबींचा विचार विनिमय करून शासनाने पुढीलप्रमाणे निर्णय घेतलेला आहे.

शासन निर्णय :

ख) कल्याण-डोंबिवली महानगरपालिकेमध्ये कार्यान्वित असलेली ए.बी.एम. नॉलॅज वेअर या कंपनीमार्फत विकसित केलेले "आज्ञावली तंत्रज्ञान (ई-गव्हर्नन्स)" राज्यातील सर्व महानगरपालिका / नगरपरिषद व नगरपंचायतीमध्ये अवलंबण्यात यावी.

ब) महानगरपालिका / नगरपरिषद व नगरपंचायतीमध्ये राबविण्यात येणाऱ्या संगणक प्रकल्पास रुप सचिव (आस्थापना) नगर विकास विभाग हे नोडल ऑफिसर म्हणून काम पाहतील.

क) कल्याण-डोंबिवली महानगरपालिका संगणक प्रणालीची इतर महानगरपालिका/नगरपरिषदांमध्ये अंमलबजावणीचे समन्वय संनिबंधणाचे काम माहिती तंत्रज्ञान विभागाचे तंत्रज्ञ नगर विकास विभागाच्या नोडल ऑफिसर यांच्या सहाय्याने करतील.

ड) कल्याण-डोंबिवली महानगरपालिकेचे आज्ञावली तंत्रज्ञानाचा वापर होण्यासाठी आवश्यक साधन सामुग्रीसाठी महानगरपालिका / नगरपरिषद व नगरपंचायती यांनी त्यांच्या वार्षिक अंदाजपत्रकात त्याप्रमाणे तरतुद करावी.

इ) सदर संगणक आज्ञावलीच्या वापरासाठी संबंधीत महानगरपालिका / नगरपरिषद व नगरपंचायतींमधील अधिकारी/कर्मचारी यांना प्रकल्प पूर्ण होईपर्यंत यशदा, पुणे मार्फत प्रशिक्षण देण्यात येईल.

फ) कल्याण-ठांबदली महानगरपालिकेन तिकासत केल्ल्या संगणक आज्ञावलीचे (सॉफ्टवेअर) इकक शासनाचे राहतील त्याबद्दल्यात महानगरपालिकेस रु.२ कोटी इतकी रक्कम देण्यात यावी.

ग) संगणक आज्ञावलीची (ई-गव्हर्नन्स) इतर महानगरपालिका / नगरपरिषदा व नगरपंचायतीमध्ये अंमलबजावणी कोणत्या यंत्रणेमार्फत करण्यात यावी. याबाबतचा निर्णय मुख्य सचिव यांच्या अध्यक्षतेखाली असलेल्या समितीने घ्यावा. याबाबतची कार्यवाही माहिती तंत्रज्ञान विभागामार्फत करण्यात यावी.

ह) इतर महानगरपालिका / नगरपरिषदा व नगरपंचायतीमध्ये आज्ञावली तंत्रज्ञानाच्या अंमलबजावणीबाबत मुख्य सचिव यांच्या अध्यक्षतेखालील तज्ञ समितीने प्रत्येक तीन महिन्यांनी जाळावा घ्यावा. माहिती तंत्रज्ञान विभागाने याबाबतचा प्रकल्प पूर्ण होईपर्यंत कार्यवाही करावी. सदर प्रकल्प शक्यतो दो महिन्यांत पूर्ण करावा.

उद्दे. सदर शासन निर्णय माहिती तंत्रज्ञान (सामान्य प्रशासन) विभागाच्या सहमतीने निर्गमित करण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नांवाने,

[सुभाकर नांगुरे]

महाराष्ट्र शासनाचे उप सचिव

प्रति,

- १) मा. मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
- २) मा. मंत्री विन विभाग याचे खाजगी सचिव
- ३) मा. मुख्य सचिव यांचे स्वीय सहाय्यक
- ४) सचिव (व्यय), वित्त विभाग यांचे स्वीय सहाय्यक
- ५) व्यवस्थापकीय संचालक, यशदा, पुणे
- ६) सचिव, माहिती तंत्रज्ञान, सामान्य प्रशासन विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- ७) संचालक, नगरपरिषद प्रशासन संचालनालय, वरळी, मुंबई.
- ८) आयुक्त सर्व महानगरपालिका.
- ९) महालेखापाल, मुंबई/नागपूर
- १०) संचालक, लेखा व कोषागारे, मुंबई.
- ११) प्रधान सचिव (१), नगर विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई यांचे स्वीय सहाय्यक
- १२) प्रधान सचिव (२), नगर विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई यांचे स्वीय सहाय्यक
- १३) सह सचिव/सर्व उप सचिव, नगर विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई ३२.
- १४) सर्व अवर सचिव/कदा अधिकारी, नगर विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई ३२.
- १५) निपड नस्ती संगणक कक्ष (नवि-२९)